

Huvudman

Hofors kommun
hofors.kommun@hofors.se

Beslut

Datum 2024-10-22

Dnr SI 2024:4782

Sida **1 (8)**

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola vid Värnaskolan i Hofors kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hofors kommun att senast **fredag den 31 januari 2025** ha vidtagit nedan angiven åtgärd avseende brister rörande undervisning i svenska som andraspråk. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Hofors kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Hofors kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning i svenska som andraspråk

1. Se till att elever som enligt skolans bedömning är i behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk ges sådan undervisning utifrån gällande kursplan. Av redovisningen ska framgå hur många elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk, hur många elever som vid tidpunkten för redovisningen ges undervisning i svenska som andra språk samt hur undervisningen i ämnet har organiserats. (10 kap. 4 och 8 §§ skollagen, 5 kap. 14–15 §§ skolförordningen [2011:185] samt förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, nedan Lgr 22, [SKOLFS 2010:37] 22, 5 Kursplaner)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Hofors kommun en anmärkning avseende brist rörande att rektorn ska fatta beslut om att avsluta åtgärdsprogram när förutsättningarna för det är uppfyllda. Hofors kommun ska senast den **fredag den 31 januari 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa

påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:4782) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Värnaskolan i Hofors kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Värnaskolan följer gällande bestämmelser om undervisning i svenska som andraspråk samt extra anpassningar och särskilt stöd.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan samt lektionsobservationer mellan den 10 september 2024 och 11 september 2024. En digital intervju med rektorn har genomförts den 13 september 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat inkommen dokumentation från skolenheten och huvudmannen. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår bland annat följande. Det finns elever som ges undervisning i svenska som andraspråk på skolan. Det är rektorn som beslutar om att en elev ska läsa svenska som andraspråk. Undervisning i svenska som andraspråk sker samtidigt som undervisningen i svenska i årskurserna 1–3. Elever som ges undervisning i svenska som andraspråk ges undervisning såväl av klasslärare som av en lärare i svenska som andraspråk. Läraren i svenska som andraspråk deltar dels på lektioner i svenska som bedrivs av klasslärare i ordinarie klassrum för att undervisa eleverna i svenska som andraspråk, dels separat genom att läraren i svenska som andraspråk undervisar elever i grupp eller enskilt i annat rum än ordinarie klassrum. Läraren i svenska som andraspråk ansvarar för bedömning av elevernas kunskaper i ämnet.

Lärare uppger att elever som ska ges undervisning i svenska som andraspråk inte ges sådan undervisning på alla lektioner som eleverna ska ges undervisning i ämnet. Läraren i svenska som andraspråk planerar sin undervisning i svenska som andraspråk utifrån klassernas redan bestämda scheman. Då det sker schemakrockar vid planeringen av undervisningen kan läraren i svenska som andraspråk inte ge undervisning i ämnet till alla elever i alla årskurser på samtliga lektionspass. Eleverna undervisas vid dessa tillfällen av klasslärare i ordinarie klassrum i svenska. Klasslärare utgår i undervisningen i svenska utifrån kursplanen i svenska. Rektorn uppger att läraren i svenska som andraspråk inte undervisar alla elever i svenska som andraspråk på alla lektioner när sådan undervisning ska ges.

Skolinspektionen har tagit del av scheman för alla klasser i årskurserna 1–3. Skolinspektionen har även tagit del av en sammanställning över i vilken omfattning läraren i svenska som andraspråk undervisar eleverna samt antalet elever som ges undervisning i svenska som andraspråk. Av sammanställningen framgår bland annat följande. Det är 15 elever i årskurs 1, tio elever i årskurs 2 och elva elever i årskurs 3 som ges undervisning i svenska som andraspråk. Av sammanställningen framgår en beskrivning av hur läraren i svenska som andraspråk fördelar sin tid mellan att delta i ordinarie klassrum respektive ger eleverna undervisning i ämnet i ett annat rum i varje årskurs. Vid en jämförelse mellan alla klassernas scheman i respektive årskurs och sammanställningen över i vilken omfattning läraren i svenska som andraspråk undervisar eleverna framgår att läraren i

svenska som andraspråk undervisar eleverna i ämnet vid cirka hälften av lektionerna. Övrig tid ges eleverna undervisning i svenska i ordinarie klassrum av klasslärare.

Rättslig reglering

Undervisning i grundskolan ska omfatta svenska eller svenska som andraspråk (10 kap. 4 § skollagen).

För varje ämne ska en kursplan gälla (10 kap. 8 § skollagen).

Ämnena svenska och svenska som andraspråk olika kursplaner (jfr Lgr 22, 5 Kursplaner).

Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet samt invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev (5 kap. 14 § skolförordningen).

Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska. Svenska som andraspråk får därutöver anordnas som språkval i grundskolan och specialskolan, eller inom ramen för skolans val (5 kap. 15 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att elever som har behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk inte fullt ut ges sådan undervisning enligt kursplanen i ämnet. När en elev bedöms ha behov av undervisning i svenska som andraspråk innebär det att undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisningen i svenska. Utredningen visar att elever, som rektorn beslutat ska ges undervisning i svenska som andraspråk, ges sådan undervisning endast vid ungefär hälften av lektionerna i ämnet. Övrig tid ges eleverna undervisning av klasslärare som utgår från kursplanen i svenska, och därmed inte utifrån kursplanen i svenska som andraspråk. Detta är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Hofors kommuns verksamhet vid Värnaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller undervisning i svenska som andraspråk. Det finns därför skäl att förelägga Hofors kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar i den ordinarie undervisningen

Av intervjuer med lärare, skolans speciallärare och rektorn framgår bland annat följande. Elever som har behov av stöd i form av extra anpassningar i undervisningen ges sådant stöd av lärare. Lärare ger extra anpassningar på individ- såväl som på gruppnivå. Exempel på extra anpassningar är möjlighet att använda hörselkåpor, skärmar, digitala hjälpmedel eller sittkuddar samt att det finns bildstöd i klassrummen, enskilda och/eller upprepade instruktioner, placering i klassrummet, lyssna på en text i stället för att läsa texten samt möjlighet för eleverna att arbeta med och få stöd från speciallärare. Extra anpassningar följs upp och revideras vid behov vid ett möte där lärare och speciallärare deltar. Mötesforumet sker varannan vecka, där varje årskurs berörs en gång i månaden. Extra anpassningar dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplaner.

Anmäla och utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd

Av intervjuer med lärare, skolans speciallärare och rektorn framgår bland annat följande. Om en lärare undervisar en elev som trots extra anpassningar riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas anmäler lärare detta till skolans speciallärare på ett möte som i sin tur förmedlar inkommen anmälan till rektorn. Rektorn får kännedom om en inkommen anmälan om särskilt stöd på efterföljande elevhälsoteammöte där elevhälsans samtliga kompetenser deltar. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök på skolan, i september 2024, har lärare inte anmält någon elev för utredningsbehov av särskilt stöd då extra anpassningar bedömts som tillräckliga. Lärare har anmält elever för särskilt stöd under föregående läsår, för vilka en utredning om särskilt stöd därefter startats. Det har inte förekommit att en utredning, efter inkommen anmälan om särskilt stöd, inte startats. En utredning om särskilt stöd genomförs av såväl lärare som skolans speciallärare.

Åtgärdsprogrammets utformning

Skolinspektionen har tagit del åtta åtgärdsprogram, vilket är samtliga aktiva åtgärdsprogram på skolan. Av dessa framgår elevens behov av särskilt stöd och vilka stödåtgärder som är beslutade. Det framgår när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som ansvarar för detta. Det framgår även överklagandehänvisning.

Beslut om att avsluta åtgärdsprogram

Av intervjuer med skolans speciallärare och rektorn framgår att det är rektorn som fattar beslut om att utarbeta, eller inte utarbeta, åtgärdsprogram. Skolans speciallärare ansvarar för att informera eleven och elevens vårdnadshavare om rektorns beslut. Det är även skolans speciallärare som ansvarar för att följa upp och utvärdera åtgärdsprogram vilket sker löpande under läsåret.

Enligt såväl skolans speciallärare som rektorn är skolans rutin att samtliga åtgärdsprogram upphör att gälla automatiskt vid läsårets slut. Vid kommande läsårsstart utarbetas ett nytt åtgärdsprogram om eleven fortsatt har behov av särskilt stöd. Skolans speciallärare ser över elevens eventuella behov av särskilt stöd vid terminsstart. Om det framkommer att eleven inte längre har behov av särskilt stöd utarbetas inte ett nytt åtgärdsprogram. Om målen med åtgärderna inom ramen för ett åtgärdsprogram har uppnåtts upphör också åtgärdsprogrammet. Enligt rektorn är åtgärderna inom åtgärdsprogrammen ofta formulerade så att åtgärderna löper ut vid läsårets slut i samband med en utvärdering. Rektorn är involverad i vad utvärderingen visar. Rektorn fattar inte något formellt beslut om att åtgärdsprogrammet ska avslutas.

Rättslig reglering

Om det på något sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin

skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Beslut av en rektor i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Hofors kommuns verksamhet vid Värnaskolan uppfyller författningarnas krav när det gäller att ge elever extra anpassningar i den ordinarie undervisningen och att lärare anmäler utredningsbehov avseende elever som trots extra anpassningar riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas till rektorn. Vidare uppfyller huvudmannen författningarnas krav avseende att rektorn ser till att starta en utredning om särskilt stöd efter inkommen anmälan och att en utredning om särskilt stöd sker i samråd med elevhälsan samt att skolans åtgärdsprogram innehåller de uppgifter som ska framgå i ett åtgärdsprogram.

Skolinspektionen bedömer dock att det är en brist att rektorn inte fattar beslut om att avsluta åtgärdsprogram när skäl för det föreligger. Av utredningen framgår att åtgärdsprogram enligt skolans rutin alltid upphör vid läsårsslut. Åtgärdsprogrammen utvärderas och rektorn är involverad i vad utvärderingen visar. Rektorn fattar däremot inget formellt beslut om att åtgärdsprogrammen ska avslutas i de fall utvärderingen visar att det inte längre föreligger behov av särskilt stöd för eleven.

Rektorns beslut om åtgärdsprogram, såväl att utarbeta, som att inte utarbeta eller att avsluta åtgärdsprogram är beslut som elev och vårdnadshavare kan överklaga. Denna möjlighet försvåras om formella

beslut inte fattas. Skolinspektionen konstaterar att rektorn fattar beslut gällande att utarbeta åtgärdsprogram efter en utredning om särskilt stöd, men däremot inte formella beslut vid de tillfällen när åtgärdsprogram avslutas. Detta är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Hofors kommuns verksamhet vid Värnaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att rektorn ska fatta beslut om att avsluta åtgärdsprogram när skäl för detta föreligger. Av utredningen framgår att skolan i övrigt uppfyller författningarnas krav vad gäller arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Hofors kommun en anmärkning.

Beslutet har fattats av utredare Caroline Rönnegard.

Utredare Julia Wuotila har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Jessika Andersson medverkat.